

34 Boroban

KNIHOVNA VZORNÝCH LOUT KOVÝCH HER

VYDAVÁ ČESKÝ SVAZ PRÁTEL LOUT
DIVADLA POŘADÁ PH.D. JINDŘ VESELÝ

M. J. LERMONTOV:

5321539

AŠIK-KERIB

KNIHOVNA VZORNÝCH LOUTKOVÝCH HER
VYDÁVANÁ

„Českým svazem přátel loutkového divadla v král. hlav. městě Praze“

REDAKCI

PH. Dra. JINDŘICHA VESELÉHO.

Č. 22.

AŠIK-KERIB.

(PĚVEC CIZINEC.)

Turecká pohádka.

Podle M. J. LERMONTOVA zpracoval JAN BENEŠ.

1913.

Jo

Nakladatel: ČESKÉ LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ A ANTIKVARIÁT
(JOSEF SPRINGER) V PRAZE-I., nároží Jilské (č. 24) a Karlovy ulice.
Filialka Kr. Vinohrady, Purkyňovo náměstí, „Na Valdeku“.

L O U T K Y :

Ašik-Kerib, chudý zpěvák.

Jeho matka.

Jeho sestra.

Magul-Megery, princezna turecká.

Kuršut bej, princeznin ženich.

Kavárník.

Kupec.

Sluha u Kuršuta beje.

Kašpárek.

Družky princezniny.

Hosté v turecké kavárně.

Úvod.

Michajl Jurgevič Lermontov, narozený r. 1814 v Moskvě, jest vedle A. S. Puškina nejslavnější básník ruský. Předkové jeho pocházeli ze starodávné rodiny skotské. Matka básníková záhy zemřela, a poněvadž otec jeho neměl dosti prostředků na jeho vychování, ujala se ho babička, jež dala jej vychovati a vzdělati. Po skončených studiích vstoupil mladý Lermontov, tehdy již básník, k vojsku jako důstojník. Za svého života byl třikrát na Kavkaze. Po prvé, když bylo mu 10 let a když jej tam odvezla babička na zotavenou, po druhé, když byl tam vypověděn pro báseň, kterou napsal na smrt svého druha a nejslavnějšího básníka ruského A. S. Puškina. Po třetí vrátil se na Kavkaz, ke kterému přilnul nevýslovnou láskou, až před svou smrtí. Na Kavkaze též r. 1841 zemřel, byv raněn v souboji. Bylo mu tehdy teprv 26 let! Povahou svojí byl samotář, lidem nerad se svěřoval se svým nitrem a proto byl mu vzdálený Kavkaz vždy tak vitán; zde mohl o samotě snít a hloubati o povaze lidské a o životě. Také nejlepší jeho práce literární odnášejí se ke Kavkazu. Jsou to básně: *Mcyri*, *Démon*, *Kavkazský zajatec*, *Izmail bej* atd. Z románů znám je *Hrdina našeho věku*. Z kusů divadelních nejlepší je *Maskarad*. Zaznamenal též několik pověstí; *Ašik-Kerib* (pěvec cizinec) je prosou psaná pohádka turecká, podle níž divadelní kus je zpracován. Osoby jsou ponechány a přidán je jen Kašpárek (v ruském loutkovém divadle zvaný *Petruška*).

Poznámka:

Loutková tato hra nemusí být scénována po turecku nýbrž může se přenést do našich dob, ač lze snadno loutky uzpůsobiti prostě tím, že dostanou turbany.

Jednání I.

Výprava: V zahradě.

Loutky: **Ašik-Kerib, Magul Megery
a její družky.**

Výstup 1.

Ašik-Kerib, Kašpárek.

Ašik-Kerib (vstoupí a má na zádech balalajku [kytaru]). Tak. — Zde si pěkně sednu a odpočinu si — bez toho mě ještě celé tělo bolí po včerejšku.

Kašpárek. Bodeť by tě nebolelo! Celou noc jsi hrál na balalajku a ještě k tomu jsi tancoval, až se hory zelenaly.

Ašik-Kerib. Však ty bys taky tancoval s tak krásnou princeznou, ale raději mi to ani nepřipomínej! — Co je mi to všechno platno? — Já jsem jen chudý zpěvák a muzikant a ona je princezna a dcera nejbohatšího Turka v městě Tiflisu.

Kašpárek. Nic si z toho nedělej, však ono to nějak dopadne.

Ašik-Kerib. Marně mě těšíš, milý Kašpárku. — Raději mě nech o samotě, ať se trochu vyspím. (Ulehne.)

Kašpárek. Tak jen spi sladce. — Já si zatím doskočím domů. (Odejde.)

Ašik-Kerib (spl).

V ý s t u p 2.

Ašik-Kerib a jedna z družek princezniných.

První družka (vstoupí a spatří pod stromem spícího Ašika). Jé jej! Tuhle někdo usnul! Kdo pak to asi je? — (Jde blíže.) Á — to je Ašik! Ten se včera měl. — Celou noc tančil s naší princeznou a hrál ji krásné písně na balalajku. Zdá se mi, že i princezně se jeho písně libily. Aspoň dnes od rána o Ašikovi a jeho písních nám vypravuje. — Musím ho vzbudit — princezna přijde za chvíli a bude ráda, když nám Ašik na svou balalajku zahraje a něco zazpívá. — Hej! Ašiku! Vstávej, lenochu! Zaspal bys soudný den!

Ašik-Kerib. Nech mě, Kašpárku. — Jsem tak smuten, že bych se ani raději neprobudil —

První družka. Co pak se ti zdá o Kašpárkovi? To jsem přeci já a ne Kašpárek. Což jsi na mě

už zapomněl? Včera o svatbě byl jsi věru čipernější než dnes. To tě princezna ani nepozná, až přijde.

Ašik-Kerib (vyskočí). Cože? Princezna? — Že sem přijde? Už nespím. Ale smutno je mi přec.

V ý s t u p 3.

Ašik-Kerib, princezna a družky ostatní.

Princezna. Cože to povídáš? Proč je ti smutno? Vždyť jsi byl včera tak vesel a tak pěkně jsi zpíval! Chtěla bych stále býti u tebe a tvé písně poslouchati.

Ašik-Kerib. To se nikdy nemůže státi. — Byl by to sice můj nejkrásnější sen, mé nejvřelejší přání, abych mohl u tebe stále býti a své písně ti zpívat.

Princezna. A proč tedy nechceš? Proč myslíš, že se to nikdy nemůže státi?

Ašik-Kerib. Ba nikdy. Tvůj otec, největší boháč z celé turecké říše, nikdy nesvolí, aby jeho dcera, nejkrásnější a nejbohatší princezna, si vzala chudého písničkáře, který nemá nic jiného než svoji balalajku a — upřímné srdce.

Princezna. Mýlíš se, Ašiku. Můj otec je sice nejbohatší paša v Tiflisu, ale tak zlé srdce přece nemá. Pro mne udělá všechno, na co si

jen vzpomenu. Jdi jen k němu, požádej ho a on jistě svolí, abych si tě směla vzít, a nějaké peníze nám také přidá, abychom měli být z čeho živi.

Ašik-Kerib. Já, přijímat peníze? — A bez práce? Darem? To se nestane! Co mám, všechno jsem si vydělal sám — a taky tebe si zasloužím!

Princezna. A jak to chceš dokázat?

Ašik-Kerib. Půjdu do světa s balalajkou. Budu hrát a zpívat, až si vydělám hodně peněz, vrátím se jako boháč, jemuž tvůj otec dcery neodepře.

Princezna. Ach, to bude dlouho trvat.

Ašik-Kerib. Než uplyne 7 let, vrátím se zpět s plnými kapsami zlatáků. Nevrátil-li, tu věz, že tam někde v dálných krajinách zahynul pěvec Ašik-Kerib, jenž měl rád princeznu Magul-Megery...

Princezna. Dobře tedy, Ašiku, budu na tebe 7 let čekat. Jestli však se nevrátíš do sedmi let, nastanou mi smutné časy. Otec provdá mě za starého, zlého a ošklivého beje Kuršuta, který každý večer k nám chodívá a s otcem svým v karty hrává — vousy má až po kolena a na jazyku tři chlupy, — brr! toho si nikdy nevezmu, raději zahynu.

Ašik-Kerib. Neboj se, já se vrátím jistě, za to ti ručím.

V ý s t u p 4.

Kašpárek a ostatní.

Kašpárek. A já ti za to taky ručím — —!

Družka (odskočí). Brr, to jsem se lekla.

Princezna. Jak pak ty můžeš se zaručit, milý Kašpárku?

Kašpárek. O princezno! Já dokázal už těžší věci! Půjdu s Ašikem do světa! Kudy on, tudy já. Co nedokáže on se svou balalajkou, to dokáži já svou chytrostí.

Princezna. A co nedokážete oba, k tomu vám pomůže požehnání mateřské. Dříve než se na cestu vypravíte, zajděte ještě k staříčké matce Ašikově. Tam se pěkně rozlučte s ní i se sestrou a ona vám dá požehnání, které vás bude chránit po cestě od všeho zlého.

Ašik-Kerlb. Buď tedy s bohem, drahá princezno, a čekej sedm let a vzpomínej na mě. Kašpárku, věrný druhu můj, pojďme. Na shledanou za sedm let. (Odejdou.)

Opona.

Jednání II.

V lese u řeky.

Výstup 1.

Ašik-Kerib, Kašpárek.

Kašpárek. Urazili jsme už hodný kus cesty. A mohli jsme být mnohem dále. Ale ty ses nemohl nějak rozloučit.

Ašik-Kerib. Ubohá moje matička! — Bylo mi jí až líto, jak plakala. Marně jsem ji těšil, že se za 7 let vrátím! — Stále jen naříkala, že už mne neuvidí.

Kašpárek. Teď osuš slzy a hleď vesele do světa. Všecko dobře dopadne. — Jsme teprve půl dne z Tiflisu a tobě už se stýská! To bychom daleko nedošli! Jen vesele ku předu!

Ašik-Kerib. Pojdme tedy. (Jdou.) — Aj, tu je nějaká řeka a žádný most přes ni. Jak pak se dostaneme na druhou stranu?

Kašpárek. Vidiš tu chaloupku ve stromech ukry-

tou? Tam je asi přivozník. Houkni, máš silnější hlas než já, a přivozník nás převez.

Ašik-Kerib (houká). Hó! — Hahéj! — Húúúú!
— — Mně se zdá, že spí!

Kašpárek. Teď v poledne? Jen houkni silněji, uvidíš, že někdo vyjde.

Ašik-Kerib (houká silněji). Hóóó — Ha, hóóó!
— Nikdo nejde. —

Kašpárek. Houkejme tedy oba najednou! (Houkají.)

Ašik-Kerib. Hóóóóóóó! — Ha, hóóóó!

Kašpárek. Húúúúúú!

Ašik-Kerib. Není nikdo doma. — Tohle by jistě uslyšeli!

Kašpárek. Kdyby tu aspoň byl někdo na blízku, aby nám pomohl houkat. (Rozhlíží se.)

Ašik-Kerib. Tamhle jede nějaký jezdec.

Kašpárek. Panečku, ten uhání. Hnedle tu bude!

Ašik-Kerib. A jede za námi. Je to nejspíš někdo od nás z Tiflisu.

Kašpárek. A jáminánku! Vždyť je to starý Kuršut, co hrává s otcem vaší princezny každý večer karty a rád by vyhrál místo peněz princeznu.

Ašik-Kerib. Co pak ten tu chce? Raději bych ho neviděl.

Kašpárek. Vyhnouti se mu už nemůžeme, ale

dáme si na něj dobrý pozor, aby nám něco nevyved'. — Dobrého z něho nic nekouká.

Ašik-Kerib. Mně se nikdy nelíbil. — Lidé o něm říkají, že je zlý a lakomý.

Kašpárek. Uvidíme, co nám chce.

Ašik-Kerib. Už je tu. A co pak to dělá? Slezl s koně. — Váže ho ke stromu — jde k nám, ano, jde k nám!

Výstup 2.

Kuršut bej, Ašik-Kerib, Kašpárek.

Kuršut bej. Vy jste mi pěkní cestovatelé! Od rána jsou prý na cestě a dojdou za půl dne k řece, a teď se mi zdá, že nevíte, jak se dostat na druhou stranu, že?

Ašik-Kerib. Houkali jsme, ale přívozník není doma.

Kuršut bej. Takový mladý hoch a chce se dát převážet? Že ti není hanba! To já, když jsem byl mlád, plaval jsem jako ryba.

Kašpárek. Já vím — ale v neckách.

Kuršut bej. Zanech hloupých žertů!

Kašpárek. Plav už raděj k čertu!

Kuršut bej. K čertu nepoplavu, ale — doma se mi nelíbí, tedy chci se podívat do světa. Slyšel jsem, že se ubíráte do daleké ciziny a že

budete cestou hrát. Já taky rád cestuju — a mimo to ještě miluji krásné písně a hudbu. — Poslyš, Ašiku, — umínil jsem si, že půjdu s tebou a budu se u tebe učit hrát a zpívat tvé pěkné písně.

Kašpárek. Ale to není jen tak lehko hrát na balalajku! To se musí brnkat rukama i nohama, a ty tvoje ruce jsou na to moc tlusté, abys nám naposled balalajku nerozmáčkl!

Ašik-Kerib. Chceš-li, můžeš s námi jít. Já sice umím jen obyčejné písně, ale, co umím, tomu rád tě naučím.

Kuršut bej. Dobře. — Tedy ujednáno. — Jedu s vámi, aspoň nám bude veseleji. Teď pojďme k řece a přeplaveme ji, ať zbytečně neztrácíme času. Abyste si nesmáčeli šaty, svlékněte si je a přeplujte řeku. — Já pak šaty naložím na koně a přeplavu na něm za vámi.

Kašpárek. Já nehraju! Ať nás Kuršut naloží na koně oba a poplujeme všichni tři najednou.

Kuršut bej. Ale to nejde, milý Kašpárku. Můj kůň by nás tři ve vodě neunesl a utonuli bychom všichni tři.

Kašpárek. To máš nějakého pěkného koně!

Ašik-Kerib. Ale, Kašpárku, ty jsi tvrdohlavec umíněný. To já dokážu, že se vody nebojím! (Jde za kulisy.) Já řeku přeplavu lehce a ty a Kuršut vezmete moje šaty a poplavete za mnou, jenom mi nepusťte šaty do vody.

Kuršut bej. Bud' bez starosti, Ašiku! — Slibuji ti

u samého Allaha, že se ti šaty ani vody nedotknou! Jenom plav a na druhé straně mi najdi vhodné místo, aby můj kůň mohl snadno na břeh vylézt.

Ašik-Kerib (za scénou). Tak dobře. Už plavu.

Kašpárek (hledí do kulis). Panečku, ten to rozhání, hnedle bude v polovici.

Kuršut bej. Já vezmu nyní šaty — přivážu je na sedlo, přijedu sem a pak si sedneš ty a poplavem. — (Jde pro šaty k řece směrem, kudy šel Ašik-Kerib.)

Kašpárek. Ale na balalajku dej pozor! Máš silné ruce, mohl bys ji rozmáčkouti.

Kuršut bej. (Vrací se se šaty.) Neměj strachu, ty bláznivče! — Teď jdu ke koni, odvážu ho a přijedu sem. Vyhlédni si zatím nějaký kámen, abys mohl snadno na koně vyskočiti. Já jsem tu hned. (Odejde na druhou stranu, kde má koně.)

Kašpárek. A podívejme se, Ašik už leze na druhý, břeh. Ha, húúúú! Ašikúúúú!

Ašik-Kerib. Co chceš?

Kašpárek. Jaká je voda!

Ašik-Kerib. Studená. — Pospěšte si, ať jste tu brzy. Je mi zima bez šatů. — Kde je Kuršut?

Kašpárek. Vzal šaty tvoje, aby je přivázel k sedlu a pak přijede pro mne, já vyskočím za něj na koně a poplavem k tobě.

Ašik-Kerib. Už ho vidím. — Sedí na koni, vzadu má mé šaty a vyjel z houští.

Kašpárek (dívá se také). Hoj! Kuršute, rychle!
Je mu zima bez šatu a fouká vítr studený. —
Kam zatačíš s tím koněm?

Ašik-Kerib. Vidím Kuršuta, ale proč sem nejede?
Kam to obrací koně zpět? Teď jede kamsi zpět,
jako k Tiflisu.

Kašpárek. Hó! — Kuršute! Kam jedeš? —
Obrat se! Dej nám šaty! — Ha, hoooo! Zlo-
dějii! Chyťte ho!

Ašik-Kerib. Kam jede Kuršut tak rychle a proč
mi nenese šaty? — Mně je zima.

Kašpárek. Vidiš ho, jaký je to taškář, zloděj, da-
rebák. Já jsem ti říkal, aby nás vzal buďto vše-
cky, jinak že nepojedeme žádný. Teď to máš!
Už je na silnici a uhání pryč. — Snad domů!

Ašik-Kerib. Ale proč mi vzal šaty? Vždyť je ne-
může po mně nosit? — Budou mu malé.

Kašpárek. Ó, to je stará liška, kdo ví, co s nimi
špatného zamýšlí. — Ty ho neznáš!

Ašik-Kerib. Tak, co budem teď dělat?

Kašpárek. Jdi do té chaloupky přivozníkovy. —
Tam popros o jiné šaty a počkej tam do zítřka.
Já zatím půjdu zpět do Tiflisu a vyzvím, co
Kuršut špatného s těmi šaty zamýšlí. — Jestli
je dostanu, přinesu ti je. A zítra se vydám na
další cestu. — Čekej mě časně ráno a až za-
houkám, převezeš mě přes řeku. — S bohem!
Na shledanou! (Odejde.)

Opona.

Jednání III.

U matky Ašika-Keriba.

V ý s t u p 1.

Matka Ašikova a sestra jeho.

Sestra. Ale, maminko, nenařkejte stále. Není to nic platno. Však těch sedm let uplyne a Ašik se nám zase vrátí.

Matka. Já nevím, ale pořád se mi zdá, že já už toho hocha neuvidím, že jeho balalajky už ne-uslyším. Ach, jak smutná je nyní naše jizba! Co si to jenom ten hoch vzal do hlavy? A jen pryč a pryč! Jakoby u nás neměl co jíst. Jen do světa!

Sestra. To nikomu neškodí, podívati se do světa. Co pak by do něho bylo, kdyby se stále jen doma válel za pecí. Uvidí jiný kraj, jiné lidi. Všelicos se dozví, zkušenosti nabude a až se vrátí, tím více se mu bude u nás líbit.

Matka. Ty mluviš jako náš nebožtík otec. Ten také jen nejraději vypravoval o cizích zemích,

kde byl jako voják a později jako obchodník. Jednou až do Mekky na pouť se vypravil, kde prý bylo plno vznešených pašů, bejů. Ale to vše mě netěší. Jsem nejspokojenější, když jsem doma a mám vás okolo sebe.

Sestra. Někdo jde k nám. Slyším kroky na dvoře. (Klepe se.) Vejděte.

V ý s t u p 2.

Kuršut bej. Předešli.

Kuršut bej. Salem-Alejkum! Pokoj vám.

Matka. Buď vítán a vstup dále.

Kuršut bej. Smutný posel nebývá rád vídán. — Jak svou věc vyřídím, hned zase odejdu.

Sestra. Vznešený pane, nelekej nás! — Stalo se něco?

Kuršut bej. Ba arci, že se stalo.

Matka (vykřikne). Veliký Allahu! Ašik — —

Kuršut bej. Ašik se utopil! — — —

Matka. Já to tušila! (Klesne na židli.)

Sestra. Matko, matičko, vzpamatuj se! Co na člověka čeká, to ho nemine. Mělo se tak státi. Allah tomu chtěl!

Kuršut bej. Jel jsem právě tou dobou okolo řeky a tu vidím — muž nějaký pobíhá po břehu, je

svlečen, nařiká, lomí rukama. Sotva mě spatřil, že se blížím, hup! skočil do vody. Pobídnou rychle koně a jedu k místu neštěstí, abych nešťastníku pomohl. Ale po něm se voda zavřela a již se neukázal. Byl ztracen na vždy. — Na břehu byly šaty a balalajka, ihned jsem to poznal jako majetek vašeho syna. Zde vám je nesu. (Podává jim šaty.) Nenaříkejte — Allah tomu chtěl! (Odejde.)

V ý s t u p 3.

Předešli bez Kuršuta beje.

Matka. Ach já nešťastná. Co mi nyní zbývá, než abych s pláčem očekávala smrt! Už nic na světě mě nepotěší.

V ý s t u p 4.

Princezna, předešli.

Princezna (tiše vstoupí). Ani já ne?

Matka. Ba ani ty, vznešená princezno. Tak velký zármutek, jako mám já, nikdo nevyhojí.

Princezna. Upokoj se, matuško a pověz mi raději, co se ti stalo?

Dcera. Tu hleď! (Ukazuje na šat a balalajku.)

Princezna. To je balalajka vašeho Ašika i jeho šat. A kde se to tu vzalo? Ašik přeci ráno odjel s Kašpárkem do světa. Sama jsem jim kynula ze zahradní terasy.

Dcera. To je právě to, proč matka pláče!

Princezna. Ale mluv přece srozumitelně. Já vám věru oběma nerozumím.

Dcera. Právě tu byl Kuršut bej a tyto věci nám přinesl. Byl při tom, když náš Ašik skočil do řeky. Než mu mohl pomoci, byl ubožák na dně řeky v náručí vodníkově. Kuršut našel na břehu šaty, které poznal a nám přinesl.

Princezna. Kuršut? Ten že je přines'? To je mi nějak podezřelé! Proč by on se o to staral? V tom něco vězí.

Matka. Milá Magul, ať v tom vězí cokoliv, já už svého malého zpěváčka neuvidím.

Princezna. To se ještě neví. — Jak je v tom starý Kuršut, musíme být opatrní, ne hned všemu věřit, co on povídá.

Dcera. Myslíte, že by si tohle vše jen vymyslíl? A kde by vzal šaty Ašikovy? Tohle jsou přeci jeho šaty a jeho balalajka.

Princezna. To je věru věc velmi podivná. — Kdo nám podá vysvětlení?

V ý s t u p 5.

Kašpárek, předešlí.

Kašpárek. Já!

Všichni. Kašpárku! Ty zde?

Kašpárek. No to se ví, že jsem zde. Kde pak bych byl?

Princezna. Vždyť jsi přece ráno jel mimo naši zahradu s Ašíkem do světa.

Dcera. Ašík. Rychle pověz, kde je Ašík!

Matka. Ach, marně se ptáš — Ubohý Ašík. — Já to tušila. Ráno byl ještě zde — a teď už je na dně řeky.

Kašpárek. I ba není na dně řeky, co by tam dělal? Tam by mu bylo dnes po čertech zima.

Princezna. A kde pak tedy je?

Kašpárek. V chaloupce převozníkově za řekou.

Dcera (ukazuje na šaty a balalajku). A co je tohle?

Kašpárek. Šaty a balalajka — a ty si taky ihned vezmu s sebou!

Matka. Nic si nevezmeš s sebou. To je to jediné, co mi po ubohém zbylo. Ach, já si oči vypláči.

Princezna. Nic neplač, matuško. — Já jsem hned tušila, že Kuršut si celou věc vymyslíl.

Matka. Ach, já vím, že jste se všichni navedli a že mne chcete jenom potěšit, ale já neuvěřím.

Kašpárek. Ach Kuršut, to vám je mazaný chlap — Ten nám šaty ukrad' a utek' — a tady vám namluvil, že se Ašík utopil.

Princezna. A to všecko proto, abych na Ašíka již nečekala a jeho si zvolila za manžela!

Kašpárek. On by se spíše hodil za strašidlo.

Princezna. Dobře jsi udělal, Kašpárku, že's nám přišel vše vysvětlit. — Já jsem sice nevěřila Kuršutovi, ale byla bych měla starost a tu matuška by stále plakala.

Matka. Ne, Kašpárku, já ti nevěřím. — Ty mi to jen tak říkáš, abych nebyla smutná. Ale já už plakati nepřestanu.

Princezna. Ba, pravdu má Kašpárek. — Já to tuším, že Ašik je živ, že se vrátí za 7 let a že budu, matuško moje milá, vaši dcerou. Budete bydlet u nás a dobře se mlt.

Kašpárek. A jíst samé koláče a cukroví. Tak, a teď mi dejte ty šaty, ať užjdu. Půjdu celou noc a ráno jsem u řeky.

Matka. Ne, nic mu nedávejte! Balalajku pověste na zeď a šaty schovejte do truhly.

Princezna. Tak jaká pomoc! — Matka se časem utiší. — A ty musíš odejít bez balalajky. Nějakou si cestou koupíte.

Kašpárek. Však já si umím poradit. Už letím. Do rána se hezky prošpacíruju. Ale rád vše udělám, jen když jsme to tomu starému Kuršutovi pohatili. Tak už jdu.

Matka. Ach můj ubohý Ašik se nevrátí!

Princezna. Ba vrátí se jistě!

Opona.

Jednání IV.

V kavárně turecké v městě Chalatě.

Výstup 1.

Kavárník, Turci sedící na zemi na kobercích.

Kavárník. Máme to letos divný rok. Člověk jiného teď neslyší než o samých válkách! Allah s námi. Čím dál, tím hůř!

První host. Ba, bude ještě hůř. — Včera, když ctihodný muezin vyvolával k večerní modlitbě, ukázaly se na obloze tři černé body — ty stále rostly, až z nich byli ptáci větší než husa — letěli k mešitě a dlouhou dobu kroužili kol minaretu a pak zmizeli ke skalám.

Druhý host. To byli orlové. Také jsem je viděl.

První host. To je nějaké zlé znamení.

Druhý host. I nevěř tomu. Někam si orlové přece vylétnout musí, proto mají křídla.

První host. Jen se nevysmívej. Můj děd je starší než my oba dohromady a ten taky říkal, že to

nic dobrého neznamená. — Nemoci přijdou nebo kobylyky přiletí. To prý je hrozná podívaná na ty kobylyky. Všechno prý sežerou, i malého člověka!

Třetí host. Mlč, prosím tě, a nepovídej. Co vy můžete vědět! Baby jste všichni, bojíte se a nikde jste nebyli. Já vím, co jsou kobylyky! Já byl šest a třicet let na vojně a cizí pronárody jsem viděl. S naším pašou jsme všude vyhrávali. To byla hlava výborná. Ale co vám budu povídat. — Baby jste a bojíte se kobylyk — — a nepovídej!

Kavárník. Jen se tak nevychloubej. Byls daleko, pravda, ale tak daleko přece ne, jako ten cizinec, který nyní v našem městě chodí, na balalajku hraje a zpívá tak milé písně, až radosti zapláčeš. Říká jeho sluha, že prý jsou už 7 let na cestách a viděli už celý svět, tak že jim prý teď už jiného nezbývá, než cestovati na měsíc anebo jeti domů.

Třetí host. Mlč, prosím tě a nepovídej! Ten jeho sluha, to je nějaký povedený ptáček, dělá si z celého světa legraci.

První host. Jen aby to nebyli vyzvědači!

Třetí host. Mlč, prosím tě a nepovídej! Ty víš co je to vyzvědač! Já byl 36 let na vojně a cizí národy a pronárody jsem viděl, já musím vědět, jestli je to vyzvědač nebo ne!

Kavárník. Jsou to hodní lidé oba dva. Také sem

někdy přijdou, čišku černé kávy popijí a zase odejdou. Ale peněz mají plný kufr.

Třetí host. — — — prosím tě a nepovídej. Kde by je vzali? Kdyby ten zpěvák-cizinec měl dost peněz, najal by si pořádného sluha, velkého, urostlého a ne takového malého křečka — bláznivého — a nepovídej!

Druhý host. Já je taky viděl chodit po městě. Ten malý sluha nosí nějakou skřítku. Jestli je plná peněz, to by byla pořádná suma, za tu by koupil celé panství.

První host. Jen aby potom nekoupili naše město a nenadělali z nás otroků.

Třetí host. Prosím tě — a nepovídej! Z tebe by toho nadělali. Tebe by schovali do kapsy a nebylo by tě škoda. Ale já byl šestatřicet let na vojně, já bych jim ukázal! — — a nepovídej!

Kavárník. Právě je vidím, že sem jdou. Můžeš jim tedy ukázat, co chceš. Uvidíš, že tě ten malý sluha zkrotí jako hada — domácíčka.

Třetí host. — — — a nepovídej! Já byl šestatřicet let na vojně — až v Africe jsem bojoval, černochoy a mouřeníny na šavli napichoval, Arabům hlavy ukusoval a všecko rozsekal na kaši — — — a nepovídej!

V ý s t u p 2.

Ašik-Kerib, Kašpárek, ostatní.

Ašik-Kerib (vstoupí). Salem alejkum.

Kašpárek (táhne za sebou kufr). Taky dej pámbů šťastný sálej alejkum. To se člověk nadře s tím kufrem. — Už máme skoro plný. — Jenom nám tak schází ještě jeden. — Tohohle plácala tam strčíme a odvezeme ho s sebou na měsíc. — Tam ho budem ukazovat vycpaného — —

Třetí host. — — — a nepovídej. — Vždyť já nic — — — Já tu sedím a ani nedutám. — Jen tak kávu popíjím — — — a prosím tě — nech mě — vždyť já nikomu nikdy neublížil.

Kašpárek. Ublížil, neublížil — šestatřicet let jsi byl na vojně — černochoům jsi hlavy ukusoval, takového chlapíka hledáme. Marš sem do kufru! A to hned! (Jde k němu.)

Třetí host (vstane a utíká pryč). Pomóc, pomóc, on mě chce strčit do kufru — —! (Uteče.)

V ý s t u p 3.

Předešli bez třetího hosta.

Kavárník. To je dobře, že jsi toho mluvku vyhnal. Jsi řádný člověk.

Kašpárek. Já nejsem řádný člověk, já jsem Kašpárek.

Kavárník. Tak tedy, milý Kašpárku, sedni u nás i se svým pánem, hned vám posloužím kávou.

První host. Z daleka přicházíte?

Ašik-Kerib. Ba, daleká je naše otčina, až v městě Tiflisu.

Druhý host. A líbí se vám takto pořád chodit světem?

Ašik-Kerib. Svět je krásný. — Mnoho pěkných věcí je v něm. A dobré lidi najde člověk všude.

Kavárník. Když tak mluvíš o krásných věcech, které jsi ve světě viděl, vzpomínám si na kupce, který včera v noci do našeho města přijel s 80 velbloudy a se 40 otroky. Má pěkné věci na prodej. — A jde z daleka. Bydlí u mne.

Ašik-Kerib. Zavolej ho sem, snad že něco tu prodá.

Kavárník. Má příliš mnoho věcí, 80 velbloudů je vezlo a nemohl by je sem všecky přinést. Je-li tvá vůle, vstup k němu a nebudeš litovat.

Ašik-Kerib. Půjdu. Dovedť nás k němu.

Kavárník. Tedy pojďme.

Opona.

P r o m ě n a.

Komnata kupcova. — Všude vyloženo plno krásných věcí v popředí na stole mísa zlatá.

V ý s t u p 1.

Kavárník, Ašik-Kerib.

Kavárník. Všecky tyto věci má kupec na prodej. Ale zde na stole je mísa, kterou prý dá za-

darmo tomu, kdo jí pozná a uhodne, odkud pochází.

Ašik-Kerib. Co to vidím! To je mísa princezny Magul. Kde se tu vzala?

Kavárník. Nevím. — Kupec vypravoval, že ji vozí už velmi dlouho s sebou, ale dosud ji nikdo nepoznal, až ty tvrdíš, že ji poznáváš.

Ašik-Kerib. Ano, tu znám velmi dobře. — Ale kde ji ten kupec koupil?

Kavárník. To ti poví on sám, hle, právě přichází.

V ý s t u p 2.

Kupec a předešlí.

Ašik-Kerib. Dobrý muži, pověz mi, kdes koupil mísu princezny Magul.

Kupec. Ašiku! Změnil ses za těch 7 let hodně. Jaké drahé oděvy blýskají se na tobě, jakých jsi nikdy nenosil, ale přece tě poznávám.

Ašik-Kerib. I já nyní tebe poznávám. — Jsi kupec od nás z Tiflisu. O pověz, zda moje matka živa ještě?

Kupec. Živa je i zdráva, ale zlá nehoda ji stihla. Neustálým pláčem vyhasly její oči; nevidí chudák už 7 let a smutná je stále.

Ašik-Kerib. Ubohá matuška moje. — Jen co se vrátím, všim bohatstvím ji zasypu a budu o ni pečovat.

Kupec. Však ještě někdo je smutný a potěšit ho nemožno.

Ašik-Kerib. Magul — — — ?

Kupec. Ano, princezna je blízka zoufalství. Magul, nejkrásnější růže zahrad Tifliských pobleďla, vadne — a marně každého dne třikrát vystupuje na terasu zahradní. — Marně hledí k jihu. Ještě bledší vrací se do svých komnat.

Ašik Kerib. Ach, ¹vinen jsem, třikrát jsem vinen.

Kupec. Když se dověděla, že na cesty jdu do krajin jižních, zavolala mě k sobě, dala mě mísu tuto. „Vezmi tuto mísu a v každém městě, kam přijdeš, vystav ji se svým zbožím, a ten, kdo ji pozná, nechť jde s tebou a ty opatruj ho a zlatem ho zasyp!“ — Vše jsem učinil, jak jsem měl nařízeno a nikdo jí nepoznal, až ty — — Je tvoje! Pojd' se mnou. Tvoje Magul ti vzkazuje, že neprijdeš-li v určitý den, vdá se za jiného.

Ašik-Kerib. Allah buď mi nápomocen. Jak já ubohý domů dojdu, když chybí už jen 3 dny do určité lhůty a domů je cesty 3 měsíce?

Kupec. Kup nejrychlejšího koně, kterého dostaneš, vsedni naň, nalož peníze — i Kašpárkovi opatři koně dobrého — a rychle na cestu. Budeš tam přece dříve než já. Jenom rychle — neztrácej ani chvilky času.

Opona.

Jednání V.

Návrat

Světlnička u matky Ašikovy jako v jednání III.

Výstup 1.

Matka — sestra.

Matka. Dnes je tomu právě 7 let, co se ubohý náš Ašik-Kerib utopil. Od té doby neuplynulo jednoho dne, abych na něho nevzpomínala.

Sestra. Ale, matuško, zas už takové smutné řeči hovoříš? — Vždycky se při nich rozpláčeš. — Povídejme raději něco veselejšího.

Matka. Pro mne není nic veselého na světě. — Ani to boží slunéčko, protože nevidím. — Celý život můj je jediná noc.

Sestra. Je už pozdě večer. — Nic se venku nehýbe a proto se ti zdá, že je smutno. Za to zítra bude celý Tiflis v samé radosti.

Matka. Proč to?

Sestra. Což nevíš, že krásná princezna Magul má zítra hlučnou svatbu?

Matka. Vidíš, ta taky nevěřila, že se Ašik utopil a marně sedm let na něho čekala. — Dnes prošla lhůta a teď musí i ona uvěřit, že není již mezi živými. Jinak by své slovo byl dodržel. — On nikdy nelhal.

Sestra. Sama se v tom nyní nevyznám. Ale je-
nom tolik vím, že jistě přijde.

Matka. Ubohá princezna, nyní podle svého slibu si musí vzít ošklivého Kuršuta beje.

Sestra. Toho by věru nepřežila. Řekla mi, že o sva-
tební hostině vypije jed a umře.

Matka. Aspoň se oba s Ašikem shledají po smrti.

Sestra. Ach, nemluv tak smutné řeči, a pojďme
raději spat. — Však co to? Slyším kroky na
dvoře. — (Tluče se.) — Kdo to asi je?

Matka. I nech ho. — Tak pozdě má každý rád
klid.

V ý s t u p 2.

Ašik, předešlí.

Ašik-Kerib (za scénou). Otevři, matuško!

Dcera. Já se podívám, kdo je to.

Matka. Nikam nechod!

Ašik-Kerib (za scénou). Otevři, matuško, jsem
boží host.

Dcera. Přece bych snad měla otevřít.

Matka. Nech ho jen a jdi spat!

Ašik-Kerib (za scénou). Otevři, matuško, jsem boží host — mám hlad — pro památku svého syna, otevři!

Dcera (jde otevřít).

Matka. Nemáme zde noclehu. — Jdi do domu svatby, tam můžeš pojsť — a veselit se.

Ašik-Kerib (vstoupí, jde ku stěně, kde visí balalajka). Co to máš na stěně?

Matka. Ty jsi zvláštní host, nemáš toho dost, že jsme tě vpustily? — Odejdi zase.

Ašik-Kerib. Což mne nepoznáváte? Ty jsi moje rodná matka a ty sestra a nechcete mi říci, co to visí na stěně?

Matka. Balalajka to je.

Ašik-Kerib. Nechte mě, ať si na ni zahraju.

Matka. Není možno, 7 let na ni nikdo nehrál.

Ašik-Kerib. O všemohoucí Allahu, jsem bídný cizinec ve vlastním domě. Matuško, poznej mne přec —

Matka. Ty, který máš hlas jako můj syn, řekni mi, kde je můj syn? Říkají mi, že je živ.

Ašik-Kerib. Já jsem.

Matka. Nevěřím ti — a odejdi. — V domě svatebním najdeš lepší uvítání a veselejší společnost.

Ašik-Kerib. Kde je to?

Dcera. Princezna Magul bere si dnes bohatého Kuršuta.

Ašik-Kerib. Veliký Allahu! Kuršuta beje?

Dcera. Ano, Kuršuta beje.

Ašik-Kerib. Já tedy jdu tam. -- A zahraju jim, až zapláčou.

Dcera. Dovedu tě. — Půjdu s tebou.

Opona.

Jednání VI.

Na svatbě.

Předsín hodovního sálu.

Výstup 1.

Sluha, Ašik-Kerib a jeho sestra.

Sluha. Dnes je tu u nás všecko jak náleží veselé. Víno teče proudem. — Muzika hraje a všichni výskají — a zpívají. A jak by také ne? Tak bohaté svatby ještě Tiflis neviděl. — Ženich radostí jen září. Za to nevěsty dosud nikdo neviděl. Sedí ve svém koutě za záclonou bohatě vyšívanou se svými družkami. — Ty zpívají vesele, ale nevěstin hlas není slyšet. Inu, já se jí nedivím. — Kuršut je sice hodný chlap, ale hodí se spíše za strašáka do zeli než za manžela tak hezké princezny.

Ašik-Kerib (vstoupí). Pokoj vám.

Sluha. Buď vítán, cizí muži. Dnes k nám smí každý host. A ručím ti za to, že plakat nebudeš.

Ašik-Kerib. To také nechci. — Raději bych zpíval.

Sluha. Kdo jsi ?

Ašik-Kerib. Pěvec — cizinec.

Sluha. To vím zas tolik, co dřív. — Musím vědět, kdo jsi.

Ašik-Kerib. To ti nepovím —

Sluha. Tak odejdi —

Ašik-Kerib. Ty mi nebudeš poroučet.

Sluha. Ano, já to poroučím — odejdi a to hned

V ý s t u p 2.

Kuršut, předešlí.

Kuršut bej. Kdo se to tu hádá ?

Sluha. Tu ten cizinec !

Kuršut bej. Co chceš ? Kdo jsi ?

Ašik-Kerib. Pěvec cizinec.

Kuršut bej. Odkud jsi ?

Ašik-Kerib. V zahradě v Chalatě pil jsem ohnivé víno. — Z Chalaty za 3 dny jsem dojel až sem.

Sluha. Lžeš ! Jak možno z Chalaty přijet sem za tři dny, když cesta trvá tři měsíce ?

Kuršut bej. Nech ho, ať mluví dále !

Ašik-Kerib. Veliké cesty já jsem konal. — V cizích zemích se zdržoval. — Allah mi dal křídla, abych přiletěl na svatbu Magul princezny. — Ó Magul ! Magul ! Konečně jsem zde !

Výstup 3.

Princezna, předešla.

Princezna. Ten hlas znám. — Kde je, kdo to mluví? (Jde k Ašikovi.) Ašiku! (Obejme ho.)

Sluha. Odstup, cizinče drzý. — Tato princezna patří našemu vznešenému Kuršutovi.

Kuršut. Nech je. Věz, co se má státi, stane se! Ašik, nyní poznávám, že jsi to vskutku ty. Nechci ti dělat překážky a svou nevěstu ti odstoupím. Jenom mi pověz, jak jsi mohl z Chalaty za tři dny dorazit až sem?

Ašik-Kerib. Bylo to před třemi dny, kdy v Chaladě jsem uviděl mlsu princezny Magul. — Ihned jsem si vzpomněl na to, že blíží se sedmý rok ke konci a že chybí už jenom 3 dny. Nejrychlejší dva koně ihned nás odváželi domů. Ale vše bylo marné. Za dva dny nám koně padli, schváceni rychlou jízdou. Žalem trápen naříkal jsem a volal k Allahovi. Tu, hle, jezdec nějaký ukázal se mi a volá: „Pojď za mnou!“ Slezl jsem se skály a šel k němu. „Jak pak já mohu za tebou jíti, když vleku těžký vak peněz?“ — „Polož vak na mé sedlo a následuj mě!“ — I učinil jsem tak, ale zase zůstal jsem pozadu. „Proč ty zůstáváš vzadu?“ — „Pane, tvůj kůň je rychlejší než myšlenka a já jsem znaven.“ — „Sedni za mne i s Kašpárkem. Kam chceš?“ — „Do Tiflisu.“ — „Zakryj si oči. — „Otevři!“

Vykřikl jsem radostí — byli jsme u brány tiflisské. — „Vznešený jezdcé, prosím o tvé požehnání a o tvou pomoc. Jestli já budu vypravovat, že jsem urazil cestu z Chalaty do Tiflisu za tři dny, neuvěří mi.“ Tak jsem řekl. Usmál se jezdec. „Vyrýpni z kopyta koně mého kus hlíny — polož si ji za prsa a až nebudou ti věřit, polož hlínu tu na oči ženy, která je 7 let slepá a uzdraví se.“

V ý s t u p 4.

Kašpárek, matka a ostatní.

Kašpárek (vede matku). Tu je žena, která 7 let nevidí, protože si oči vyplakala pro tebe, Ašiku! **Ašik-Kerib**. Matuško! (Potře jí oči kouzelnou hlínou.)

Matka. Co se to se mnou děje? Já vidím zase. Vidím vás všechny. — Ašiku, nyní tě poznávám — a již tě od sebe nepustím.

Ašik-Kerib. Kuršute beji! Že jsi mi přenechal svou nevěstu, dávám ti svou sestru za manželku. Bude mít tolik peněz jako princezna Magul-Megery. — Budte šťastni spolu. — Budeme mít svatbu najednou.

Kašpárek. Sláva! To se zas jednou najím koláčů! Volejte všichni svatebčanům třikrát hřímavé sláva — sláva — sláva!

Opona.